



# työn

2/2010

MAAILMA

**Työelämän  
perusoikeudet  
voimaan myös  
kotitalouksissa**

## ILO 90 vuotta

# Työaika ILO:n erityissuojelussa



Kuva: ILO

**B**rittiläinen taloustieteilijä 1930 **John Maynard Keynes** uskoi, että sadassa vuodessa vapaa-aika tulisi suurelta osin sivuttamaan työajan. Hän arveli, että vuonna 2030 tehtäisiin kolmituntisia työvuoroja ja 15-tuntisia työviikkoja. Keynes odotti aikansa ekonomistien tavoin, että tulojen kasvu johtaisi kulutuksen kasvuun ja lyhempiin työaikoihin.

Mutta työaika ei osoittautunutkaan niin riippuvaiseksi tuloista kuin yleisesti uskottiin. Vaikka keskimääräinen työaika onkin useimmissa maissa supistunut viimeisen 80 vuoden aikana, ja vaikka meillä on vielä 20 vuotta aikaa vuoteen 2030, Keynesin visio näyttää selvästi saavuttamattomalta. ILO:n hiljattain ilmestynyt tutkimus osoitti, että 2000-luvun taitteessa 22 prosenttia maapallon työntekijöistä työskenteli enemmän kuin 48 tuntia viikossa, vaikka ILO oli jo 80 vuotta aiemmin ensimmäisessä yleissopimuksessaan (nro 1/1919) määritellyt 48 tunnin enimmäistyöajan teollisuustyöntekijöille.

Ei ole sattumaa, että ILO:n ensimmäinen sopimus koski työaikojen rajoittamista. Se oli ollut kansainvälisen ammattiyhdistysliikkeen perusvaatimuksia jo vuosien ajan, ja sen säätelystä kansainvälisin säädöksin pidettiin laajasti oikeana ja hyväksyttävänä. Toisaalta haluttiin myös tehdä myönnytyksiä työväestölle Venäjän bolševikkivallankumouksen vaikutusten hillitsemiseksi.

Kansainvälisessä työkonferenssissa 1921, jossa hyväksyttiin teollisuuden viikoittaisia lepoaikoja koskeva yleissopimus (nro 14), Ranskan hallituksen edustaja **Arthur Fontaine** totesi, että "on selvää, että työntekijöiden tulisi voida palauttaa voimansa viikon työn jälkeen ja saada aikaa velvollisuuksiensa täyttämiseen niin isinä kuin kansalaisinakin ja saada älyllisiä virikkeitä, jotta he pysyisivät miehenä, eivätkä olisi lähinnä vain koneita." Jos korvaamme sanan isä vanhemmalla, tämä kauaskantoinen lausunto on paikkansa pitävä yhä tänäänkin.

Koko 1920- ja 1930-lukujen työaikakysymykset pysyivät ILO:n esityslistalla ja järjestö oli pääasiallisen foorumi, jossa keskustelua aiheesta käytiin kansainvälisellä tasolla, vaikka sen vaikutukset olivatkin paljolti epäsuoria. Käytännössä kansallinen lainsäädäntö on asteittain edennyt kohti ILO:n vuonna 1935 yleissopimuksessaan (nro 47) määrittelemää 40 tunnin työviikkoa, kuten työtuntien vähentämistä koskeneessa suosituksessa vuonna 1962 (nro 116) hahmoteltiin. Tilastojen mukaan 40 tunnin työviikko on nykyisin vallitseva käytäntö suuressa osassa maailman maita.

Viikkotyöaika ei voida kuitenkaan tarkastella erillään laajemmasta taloudellisesta ja sosiaalisesta viitekehyksestä. Monet työskentelevät eri puolilla maailmaa tosiasiallisesti vähemmän kuin 40 tuntia viikossa. Osa-aikatyötä tekevät useimmiten naiset. Suurin haaste kuitenkin nyt 90 vuotta myöhemmin liittyy liian pitkiin ja epäsäännöllisiin työaikoihin, vaikka kansallisissa lainsäädännöissä ne kiellettäisiinkin. Esimerkiksi monissa kehitysmaissa yli kolmannes työntekijöistä työskentelee enemmän kuin 48 tuntia viikossa. ■

työn

MAAILMA

*Työn Maailma* -lehden artikkelit perustuvat Kansainvälisen työjärjestön ILO:n julkaiseman *World of Work* -lehden aineistoon. Lehden tehtävänä on tehdä ILO:n toimintaa tunnetuksi Suomessa sekä kertoa ajankohtaisista työelämään liittyvistä kysymyksistä eri puolilla maailmaa. Kirjoitukset eivät kuitenkaan välttämättä edusta ILO:n virallista kantaa. Lehti ilmestyy suomen lisäksi 14 muulla kielellä.

*Työn Maailma* -lehteä julkaisee Suomen ILO-neuvottelukunta, jonka tehtävänä on avustaa työ- ja elinkeinoministeriötä ILO:n toimialaan kuuluvien asioiden käsittelyssä. Neuvottelukunnan tehtävät on määritellyt Suomen ILO-neuvottelukunnasta annetussa asetuksessa (851/77). Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi 12 jäsentä, jotka edustavat työasiain-, sosiaali- ja terveys- sekä ulkoasiainhallintoa, julkisen alan työnantajajohdosta ja merkittäviä työnantaja- ja työntekijäkeskusjärjestöjä. Neuvottelukunnan puheenjohtaja toimii myös *Työn Maailma* -lehden päätoimittajana.

Yhdestä kahteen sivua lehdestä on varattu neuvottelukunnan omalle tiedotusaineistolle.

Lehti ilmestyy kolmesta neljään kertaa vuodessa.

Tämän lehden artikkelit on aiemmin julkaistu *World of Work* -lehden numerossa 68.

Päätoimittaja  
Raila Kangasperko  
Hallitusneuvos  
Työ- ja elinkeinoministeriö  
PL 32, 00023 VALTIONEUVOSTO

Toimitus ja taitto  
Marketta Ollikainen  
LavengriPress  
Neljäs Linja 17 - 19 A 26,  
00530 HELSINKI  
email: marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Painopaikka  
Edita Prima Oy

Osoitteenmuutokset ja tilaukset:  
email: rekisteripalvelut@edita.fi tai  
Fax: 020 450 2452  
(Osoitteenmuutoksiin/tilauksiin pydetään laittamaan viitteeksi "Työn Maailma -lehti")

ISSN 1237-4571

Kannen kuva: ILO



# Tässä numerossa

## Ihmisarvoista työtä kotitaloustyöntekijöille

Yksityisissä kotitalouksissa tehtävän työn taloudellinen merkitys on jatkuvasti kasvanut. Siitä huolimatta se on perinteisesti ollut ja on yhä huonosti palkattua ja suojeltua, eivätkä työelämän perusnormit juuri kosketa sitä.

Jotta myös kotitalouksissa työskentelevillä olisi oikeus ihmisarvoiseen työhön, Kansainvälinen työkonferenssi on ottanut 99. istuntonsa esityslistalle mahdollisen kotitaloustyöntekijöitä koskevan yleissopimuksen valmistelun. ILO:n kaksivaiheisen keskustelukäytännön mukaan ensimmäinen keskustelu käydään nyt kesäkuussa Genevessä kokoontuvassa työkonferenssissa ja päätös mahdollisesta sopimuksesta tehdään vuoden kuluttua.

Tämä *Työn Maailma* -lehti keskittyy kotitaloustyöntekijöihin ja heidän työoloihinsa. Kerromme muun muassa, miksi kotitaloustyöntekijät tarvitsevat kansainvälistä työnormistoa, millaisissa työoloissa he työskentelevät ja ketä he ovat. Valtaosa kotitaloustyöntekijöistä on naisia.



A. Fiorente/ILO

### Artikkelit

#### Ihmisarvoista työtä kotitalouksissa s. 4 *Kotitaloustyöntekijöille valmisteilla kansainvälinen yleissopimus*

ILO:n tuoreen raportin mukaan yksityisissä kotitalouksissa työskentelevien osuus on teollisuusmaissa noin 2,5 prosenttia ja kehitysmaissa lähes yhdeksän prosenttia koko työvoimasta. Kuitenkin heiltä puuttuvat työelämän perusoikeudet ja säädökset, jotka suojelisivat heitä työvoiman riistolta ja väärinkäytöksiltä.

ILO:n työllisyyttä ja työoloja koskevan ohjelman johtaja **Manuela Tomei** kertoo, miksi kotitalouksissa työskentelevät tarvitsevat suojakseen kansainvälistä sopimusta.

#### Kotitaloustyö ei ole lapsia varten s. 6

ILO:n Itä-Aasian aluetoimiston johtaja **Bill Salter** pohtii artikkelissaan kotitaloustyöntekijöiden asemaa Kambodzhassa. Salterin mukaan monet heistä on hyväksikäytettyjä lapsia.

#### Palveluseteli selkeyttämään kotitaloustyöntekijöiden työsuhteita s. 7

Toimittaja **Kirsi Hyytiäinen** otti selvää, miten palvelusetelijärjestelmä voisi turvata kotitaloustyöntekijöille sosiaaliturvan vähimmäistason.

#### Työelämän perusoikeudet kotiapulaisille Yhdysvalloissa s. 9

Työntekijäjärjestöjen vuosien kampanjan seurauksena New Yorkin osavaltio on muuttamassa työlainsäädäntöään niin, että se kattaa myös kotitalouksissa työskentelevät.

#### Kiinalaiset työntekijät globaaleissa tuotantoketjuissa Euroopassa s. 11

ILO selvitti, miten laillisesti ja laittomasti maahan tulleita kiinalaisia työntekijöitä kohdellaan Ranskassa, Italiassa ja Britanniassa ja miten Kiina ja Eurooppa pystyvät estämään laittomaan siirtolaisuuteen liittyvää ihmiskauppaa.

#### ILOlta suositus hiv/aidista työpaikoilla s. 12

Kansainvälisen työkonferenssin on määrä päättää kesäkuussa uudesta kansainvälisestä suosituksesta, jonka avulla hiv-tartuntojen ja aidsin sairastumisen vaikutuksia työpaikoilla voitaisiin lieventää ja hallita.

#### Tietoa päivähoitojärjestelyistä työpaikoilla s. 13

ILO:n raportissa *Workplace solutions for children* on selvitetty, miten eri maissa on etsitty ratkaisuja lastenhoito-ongelmiin työpaikkojen avulla.

#### Yrittäjä-äidit Kanadassa s. 14

Kanadassa yrittäjä-äidit ovat liittyneet yhteen oppiakseen paremmin selviytymään työn ja perhe-elämän karioista.

### Työn Maailma ja Suomi s. 15

- Suomen valtuuskunta Kansainväliseen työkonferenssiin

### Uutisia s. 16

- ILO:n työllisyysraportti 2009
- Liike-elämän johto ILO:n linjoilla Davosissa

# Ihmisarvoista työtä kotitalouksissa

## Kotitaloustyöntekijöille valmisteilla kansainvälinen yleissopimus

**Kotitalouksissa hoito- ja siivoustyötä tekevien osuus teollisuusmaiden koko työvoimasta on noin 2,5 prosenttia. Kehitysmaissa heidän osuutensa lähenee jopa yhdeksää prosenttia. Kotitaloustyöntekijöiden yhä kasvavasta ammattikunnasta huolimatta useimmilta heiltä puuttuvat työelämän perusoikeudet ja normit, jotka suojaisivat heitä työvoiman riistolta ja väärinkäytöksiltä, todetaan ILO:n tuoreessa raportissa, jossa selvitetään kotitaloustyöntekijöiden työoloja ja keinoja ulottaa kansainväliset työnormit koskemaan myös heitä.**



Kuva: J. Maillard/ILO

**K**otitaloustyöntekijät voivat olla kokkeja, siivoojia, lasten, vanhusten tai vammaisten ja jopa kotieläinten kaitsijoita. Valtaosaltaan he ovat työn perässä maahanmuuttaneita naisia, mutta joukossa on myös miehiä muun muassa puutarhureina, vartijoina tai autonkuljettajina yksityiskodeissa.

Kotitaloustyöntekijöitä on voinut palkata yksi tai useampi työnantaja täyspäiväisesti tai osa-aikaisesti. He voivat olla itsenäisiä ammatinharjoittajia, jolloin heillä on mahdollisuus määrittellä itse työaikansa tai he voivat tarjota palvelujaan yksittäisille kodeille, vaikka heidän palkan maksaisi kyseisiä palveluja tarjoava yhteisö tai yritys. Monet työntekijät, erityisesti maahanmuuttaneet kokopäiväistä työtä tekevät kotiapulaiset voivat elää ja asua työnantajinsa kodeissa.

Kotitaloustyötä tekevän työvoiman rakenne vaihtelee maittain, mutta heidän määränsä on ollut kasvamassa kaikkialla. On arvioitu, että kotitaloustyön lisääntymis-

nen teollistuneissa maissa on yhteydessä laajempaan tulojen epätasaruohon, kun taas maataloudessa ja epävirallisessa taloudessa kotitaloustyön kysyntä on kasvanut erityisesti aidsin vaivaamissa maissa.

Kotitaloustyövoiman kysynnän kasvuun ovat vaikuttaneet muutokset työn rakenteessa ja työtahdissa sekä naisten laajamittainen tulo työmarkkinoille, mikä on vähentänyt naisten osallistumista palkattomaan hoitotyöhön. Lisäksi yhteiskunnan ylläpitämien hoito- ja sosiaalipalvelujen supistuessa perheillä on ollut entistä vaikeampaa sovittaa työ- ja perhe-elämä yhteen. Siksi yhä useampi ulkoistaa kotitaloustyönsä selviytyäkseen kasvavista perhejärjenteistä.

### Suojatonta kotitaloustyötä

Kotitaloustyön kasvavasta sosiaalisesta ja taloudellisesta merkittäväydestä huolimatta, se on perinteisesti ollut ja on yhä yksi turvattomimmista, pienipalkkaisimmista, epävarmimmista ja suojelua vailla olevista työllisyyden muodoista. Työntekijöitä, varsinkin lapsia ja maahanmuuttajia, riistetään ja hyväksikäytetään yleisesti. Koska nuoren ikänsä tai vierasmaalaisuutensa vuoksi he

usein asuvat työnantajansa kotitalouksissa, he ovat erityisen haavoittuvia fyysiselle ja henkiselle väkivallalle. Tiedotusvälineet ovat jatkuvasti raportoineet kotitaloustyöntekijöihin kohdistuneista välivallanteoista, itsemurhista ja pahimmissa tapauksissa jopa tapoista.

Kotitaloustyöntekijät kohtaavat vakavaa ihmisarvoisen työn vajetta, mikä on seurausta heidän asemansa oikeudellisesta ja sosiaalisesta haavoittuvuudesta. Normaalit työlait ja sosiaaliturvajärjestelmien suojakeinot eivät heitä yleensä koske sen paremmin teollisuusmaissa kuin kehitysmaissakaan. Heiltä esimerkiksi puuttuvat turvallisen ja terveellisen raskauden ja synnytyksen turvaava äitiyshuolto ja oikeus tulotukeen äitiysloman aikana.

Kotitalouksia usein pidetään virheellisesti turvallisina ja riskittöminä työpaikkoina, ja siksi monissa maissa työsuojelu- ja työterveyslainsäädännön ei ole katsottu koskevan kotitaloustyöntekijöitä. Tosin useimmissa maissa yleiset sosiaaliturvajärjestelmät kattavat todennäköisesti myös kotitaloustyöntekijät, poikkeuksena oikeus työttömyysvakuutukseen, jonka tarjoaa kotitaloustyöntekijöille vain muutama maa.

Jotta myös kotitaloustyöntekijöillä olisi mahdollisuus ihmisarvoiseen työhön, heidän erityistilanteensa ja olo-



suhteensa tulisi tunnustaa ja selvittää. Useimmissa tapauksissa yleiset työ- ja sosiaaliturvalainsäädännön sovelukset eivät ota huomioon kotitaloustyön erityispiirteitä ja jättävät ne yksittäisten työnantajien ratkaistaviksi.

### Kotitaloustyön erityispiirteistä

Kotitaloustyö eroaa muista työn lajeista monilla tapaa. Ensinnäkin kotitaloustyö ei tapahdu tehtaissa tai toimistoissa tai kadulla tai maatiloilla vaan kotona, ja siksi se usein katoaa tavanomaisten työelämän valvontamekanismien ulkopuolelle. Lisäksi siihen liittyy fyysisesti ja usein myös henkisesti läheinen suhde työnantajaan. Vaikka keskinäinen luottamus ja kunnioitus voi olla palkitsevaa sekä työnantajalle että työntekijälle, se voi myös johtaa mielivaltaiseen kohteluun, varsinkin, jos asianmukaisia työsuhteita määritteleviä säädöksiä ei ole olemassa.

Toiseksi, kotitaloustyö rinnastuu työhön, jota naiset ovat perinteisesti tehneet ilman palkkaa ja siksi se on vähemmän arvostettua kuin niin sanottu tuottava työ. Tämä selittää sen, miksi kotitaloustyöntekijät ovat usein alipalkkattuja tai he eivät saa palkkaa säännöllisin väliajoin. Lisäksi kotitaloustyöntekijät tyypillisesti koostuvat haavoittuviin ryhmiin kuuluvista naisista, joilla on keskimääräistä vähemmän koulutusta, mikä pitää palkkاپaineet alhaisina.

Kolmanneksi kotitaloustyöntekijöillä on rajoitetusti neuvotteluoikeuksia, koska he ovat ”näkyttömiä”, eli työskentelevät kotitalouksien sisällä piilossa julkisuudelta. Heillä ei ole työtovereita, joilta he voisivat saada tukea tai ohjausta. Maahanmuuttajien kyseessä ollessa heidän eristäytymisensä voi olla vieläkin suurempaa, koska he eivät useinkaan hallitse paikallisia tai kansallisia kieliä, eikä heillä ole omaa perhettä tai tukiverkkoa, johon nojata.

Perinteisen ammatillisen järjestäytymisen malli soveltuu huonosti kotitaloustyöntekijöiden erityisoloihin. Mutta vaikka kotitaloustyöntekijät onnistuisivatkin järjestäytymään, monissa maissa kansallinen laki saattaa estää sen sillä perusteella että neuvottelutilanteessa työnantajaa ei voi kohdella ”yrityksenä”, koska kotitaloustyö ei ole kaupallista eikä tuotavaa. Kaikki tämä vahvistaa käsityk-



siä, joiden mukaan kotitaloustyö ei olisi ”oikeata” työtä ja siksi sitä jatkuvasti aliarvioidaan ja hyljeksitään.

Myönteistä on kuitenkin ollut se, että jotkut maat ovat jo alkaneet kiinnittää huomiota kotitaloustyöntekijöiden erityisoloihin kehittämällä erityisesti heille räätälöityjä normistoja. Esimerkiksi Belgia ja Ranska ovat etsineet keinoja varmistaa vähimmäispalkka kotitaloustyöntekijöille ja parantaa heidän sosiaaliturvaansa muun muassa erityisten palvelusetelien muodossa.

### Kohti kansainvälistä sopimusta

Olemassa olevat kansainväliset työnormit eivät tarjoa riittävää ohjausta asianmukainen suojelun varmistamiseksi kotitaloustyöntekijöille, koska ne eivät joko ota huomioon kotitaloustyön erityisoloja tai sallivat työntekijöiden jättämisen suojelun ulkopuolelle. Tämän johdosta ILO:n hallinto-neuvosto on käynnistänyt kotitaloustyöntekijöitä koskevan kansainvälisen normiston valmistelut, ja päättänyt ottaa asian esille Kansainvälisen työkonferenssin 99. istunnossa. ILO:n sopimuksia koskevan kaksinkertaisen keskustelukäytännön mukaan kesän 2010 työkonferenssi keskustelee mahdollisen kansainvälisen sopimuksen tarpeellisuudesta ja muodosta ja kesän 2011 työkonferenssi tekee asiasta lopullisen päätöksensä.

Erityinen kotitaloustyöntekijöitä koskeva kansainvälinen normisto voisi vahvistaa kotitaloustyöntekijöiden

suojelua sen lisäksi, mihin he ovat joutuneet oikeutettuja ILO:n olemassa olevien sopimusten kautta. Samalla voitaisiin normittaa uudelleen heidän erityiset työsuhteensa ja tarjota erityisohjeistusta, jotta heidän oikeutensa toteutuisivat.

Päätös keskustella ihmisarvoisesta työstä kotitaloustyöntekijöille heijastaa ILO:n sitoutumista ihmisarvoisen työn agendaansa kirjaamiin periaatteisiin, joiden mukaan kaikkien sen jäsenten on päästävä osallisiksi samoista oikeuksista. Päätöksellään ILO haluaa myös painottaa, että kotitaloustyöntekijät ovat todellisia työntekijöitä. Samalla se ottaa huomioon sen tosiasian, että valtaosa kotitaloustyöntekijöistä on naisia.

*Manuela Tomei  
ILO:n työllisyyttä ja työoloja koskevan  
ohjelman johtaja*







## Kotitaloustyö ei ole lapsia varten

Viime marraskuussa Kambodžan hallitus kutsui kokoon kansallisen kolmikantakokouksen keskustelemaan kotitaloustyöntekijöiden työoloista. Kokous esitti, että kansainvälisten työnormien tulisi koskea myös toisten kodeissa työskenteleviä. ILO:n Itä-Aasian aluetoimiston johtaja Bill Salter pohtii oheisessa artikkelissaan kotitaloustyöntekijöiden asemaa Kambodžassa.

**K**umpi voisi olla lapselle huonompi? Sekö, että heitä käytetään hyväksi aikuisille suunnatussa kaupallisessa seksissä vaiko se, että heidät pakotetaan työskentelemään orjina kotitalouksissa, joissa heitä hakataan ja kidutetaan?

Tämän kysymyksen jouduin esittämään itselleni, kun luin äskettäin *Phnom Penh Postista* tarinaa 11-vuotiaasta tytöstä, joka oli myyty kotiapulaiseksi phnompenhiläisen pariskunnan kotiin ja sitten kidutettu pihdeillä, ruuskalla ja sähköjohdoilla. Lehden mukaan työllä oli noin 200 arpea eri puolella kehoaan.

Kun kysymys on lapsen hyväksikäytöstä, varmasti tämä tapaus on yksi niistä pahimmista. Surullista on, että lehden juttu ei ollut ensimmäinen kerta, kun kuulen tällaisia uutisia. Niissä

on kerrottu muun muassa bangkokilaisesta työnantajasta, joka lähes tappoi 17-vuotiaan burmalaistyön, ja Hanoiassa asuvasta isäntäväestä, joka pieksi säännöllisesti palveluksessaan olevaa vietnamilaistyttöä.

Paikallisen lehden mukaan kambodžalaisen tytön kiduttaminen oli kestänyt ainakin vuoden, kunnes naapurit olivat puuttuneet asiaan ja kutsuneet paikalle poliisin. Pariskunta samoin kuin tytön myynyt huoltaja haastettiin oikeuteen syytettynä muun muassa ihmiskaupasta.

Valitettavasti lasten kotitaloustyö on aivan liian yleistä Phnom Penhissä. ILO:n ja Kambodžan tilastokeskuksen vuonna 2003 tekemän selvityksen mukaan yksistään maan pääkaupungissa oli 28 000 kotitalouksissa työskentelevää lasta – kymmenen pro-

senttia kaikista lapsista iältään 7 – 17 vuotta.

### Valvonta heikkoa

ILO tekee työtä sen puolesta, että tietoisuus lasten työnteosta ja sen kielteisistä yhteiskunnallisista vaikutuksista lisääntyisivät. ILO on Lapsityön vastaisen kansainvälisen ohjelmansa IPEC:in kautta yhteistyössä Kambodžan hallituksen kanssa kyennyt osoittamaan, että erityisohjelmien avulla lasten työnteoko voidaan vähentää ja palauttaa lapset takaisin kouluun. Samalla estetään uusia lapsia ajautumasta kotitaloustyöhön. Tavoitteena on, että maa olisi vapaa lapsityöstä vuoteen 2016 mennessä.

Mutta kotitaloustyöhön liittyy toinenkin huolestuttava seikka. Kotitaloustyö on jo luonteeltaan haavoittuvaa, koska

## Ihmisarvoista kotitaloustyötä

ILO on julkaissut thaimaalaisille kotitaloustyöntekijöille ohjekirjasen *Domestic Work – Decent Work*, jossa on selvitetty heidän oikeuksiaan ja velvoitteitaan työskennellessään kotitalouksissa. Kirjanen kertoo työhön liittyvistä riskeistä ja eduista ja neuvoo, miten työntekijä voi neuvotella työnantajan kanssa työhön liittyvistä pelisäännöistä kumpaakin osapuolta tyydyttävällä tavalla.

Kirja julkaistiin alun perin usealla

paikallisella kielellä Thaimaassa, mutta nyt se on käännetty myös usealle muullekin Kaakkois-Aasian maan kielellä sekä englanniksi ja kirja on otettu käyttöön muun muassa Laosissa ja Kambodžassa.

Lisätietoja kirjasta voi lukea ILO:n verkkosivuilta osoitteesta [http://www.ilo.org/whatwedo/publications/language/doc/Name-WCM\\_041809/index.htm](http://www.ilo.org/whatwedo/publications/language/doc/Name-WCM_041809/index.htm) ■



työtä tehdään suljettujen ovien takana toisten kodeissa ja siksi vaara tulla hyväksikäytetyksi on yleensäkin suuri. Uutisessa kerrottu thaimaalaistyttö oli selvästikin liian nuori tekemään työtä missään, mutta ylipäättään kaikenikäiset kotitaloustyöntekijät ovat usein yhteisön marginaalissa. Lait, jotka normaalisti säätelevät työoloja, eivät koske heitä, eivätkä he useinkaan kuulu minkään sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

Kotitaloustyö on kovaa työtä. Se on usein naisten tekemää työtä ja työtä, joka vapauttaa työnantajaperheen jäsenet ylläpitämään ja parantamaan omia elinolojaan. Valitettavan usein kuitenkin tätä piilossa olevaa työvoimaa ja sen tekemää työtä ei osata arvostaa. Päinvastoin monia heistä on käytetty fyysisesti ja seksuaalisesti hyväksi ja heiltä on evätty jopa perusihmisoikeudet.

Kaikesta huolimatta myönteistäkin kehitystä on tapahtumassa. Kambodzha on ratifioinut kaksi ILO:n pakotyön poistoa koskevaa yleissopimusta (nro 29 vuodelta 1930 ja nro 105 vuodelta 1957) ja vuonna 2008 maassa astui voimaan uusi ihmiskaupan kieltävä laki. Kambodzhan hallitus on myös ratifioinut ILO:n lapsityön pahimmat muodot kieltävän yleissopimuksen (nro 182 vuodelta 1999) ja kehittänyt vuosiksi 2008 – 2012 lapsityön pahimpien muotojen poistamiseksi ohjelman, jota ILO tukee. Kaksitoista-kohtaisessa luettelossa lapsille sopimattomista ja vaarallisista töistä juuri kotitaloustyö on nimetty yhdeksi työksi, josta lapset tulisi siirtää kiireesti pois.

Kun keskustelemme Kansainvälisessä työkonferenssissa kesäkuussa mahdollisesta kotitaloustyötä koskevasta sopimuksesta, muistakaamme, että kotitalouksissa tehtävä työ on todellista työtä. Se on aikuisille soveltuva työtä, jota tulisi koskettaa samat työelämän perusoikeudet kuin missä muussa työtehtävissä tahansa. Ja myöntäkäämme kaikki, että tämä ei ole lapsille sopivaa työtä.

*Bill Salter*

*ILO:n Itä-Aasian aluetoimiston johtaja*

# Palveluseteli selkeyttämään kotitaloustyöntekijöiden työsuhteita

Kuva: K. Hyytiäinen



**Kotitaloustyötä ei tehdä tehtaissa tai toimistoissa, eivätkä työntekijät työskentele rinnan muiden työtovereittensa kanssa. Suljettujen ovien takana tehtävä työ on usein epävirallista eikä sitä dokumentoida. Jotta kotitaloustyö tulisi paremmin kirjatuksi ja jotta työntekijöille voitaisiin turvata sosiaaliturvan vähimmäistaso, useat maat ovat ottaneet käyttöön palvelusetelijärjestelmän.**

**P**alvelusetelijärjestelmä voi olla käyttökelpoinen keino pitää kirjaa esimerkiksi toimeksiantoihin perustuvan työllisyyden hallitsemisessa ja auttaa muun muassa työntekijöiden palkkioiden maksatuksissa silloin kun he työskentelevät usealle työnantajalle. Ajatuksena on kehittää toimintamalli, jonka avulla voitaisiin normalisoida kotitaloustyöntekijöiden työsuhteita samalla kun vähennetään työnantajille ja työntekijöille koituvia kustannuksia.

Ranskassa palveluseteli otettiin käyttöön vuonna 1993, ja vuonna 2005 se korvattiin yleisellä työllisyyspalvelusetelillä (CESU). CESU mahdollistaa paitsi työntekijöille palveluksista maksettavat palkkiot myös heille kuuluvan sosiaaliturvatuon. Järjestelmää voidaan käyttää sekä tilapäisessä että säännöllisessä kotitaloustyössä.

Vastaava järjestelmä käynnistyi vuonna 2004 Belgiassa, jossa kuten

Ranskassakin järjestelmää perusteltiin uusien työpaikkojen luomisella. Itävallassa ja Kanadan ranskan-kielisellä alueella palveluseteliä on käytetty vanhusten ja vammaisten kodinhoidon ja taloudenpidon tukena.

Vuonna 2004 palvelusetelijärjestelmä otettiin käyttöön myös Genevessä ja muissa Sveitsin ranskan-kielisissä kantoneissa, joissa järjestelmää hallinnoin vammaisten integroitumista työmarkkinoille tukeva Enteprise Sociale Privée (PRI) säätiö. Toimittaja **Kirsi Hyytiäinen** haastatteli PRO-säätiön pääjohtajaa **Bernard Babelia** palvelusetelijärjestelmän merkityksestä kotitaloustyöntekijöiden sosiaaliturvan kehittämisessä.

## **Bernard Babel**

Palvelusetelijärjestelmän kysyntä kasvoi räjähdysmäisesti sen jälkeen

kun uusi harmaat työsuhteet estävä laki tuli Genevessä voimaan vuonna 2008; palvelujen kysyntä kasvoi 250 prosentilla. Hallinnoimme nyt noin 3 900 sopimusta, jotka edustavat arviolta 20 prosenttia normaalin sosiaaliturvan piiriin kuuluvasta kotitaloustyöstä. Viime vuonna me tilitimme 3,5 miljoo- nan Sveitsin frangin ( noin 2,5 milj. euroa) edestä sellaisia sosiaaliturvan maksatuksia, joita ilman meitä ei olisi maksettu lainkaan.

### Hyytiäinen

Mikä tarkkaan ottaen on teidän roolinne kotitaloustyömarkkinoilla? Oletteko jonkinlainen työvoiman välittäjä, jolle voin soittaa saadakseni siivoojan tai löytääkseni jonkun hoitamaan lapsiani?

### Bernard Babel

Näin ei ole. Me olemme tuottajia, jotka yksinkertaistavat hallinnointiprosessia kotitaloustyöntekijöiden ja työnantajien välillä, mutta me emme toimi työvoiman välittäjinä. Asiakkaamme ovat työnantajia, ihmisiä, jotka haluaisivat saada vähän apua puutarhanhoitoon, talouteen tai lasten tai vanhusten hoitoon kotona. He ottavat meihin yhteyttä ja me hoidamme kaikki työsuhteeseen liittyvät hallinnolliset tehtävät kuten sosiaaliturvan varmistaminen työntekijöille.

Ilman tukeamme työnantajien pitäisi itse ottaa selvää kaikista erilaisista sosiaaliturvatuista ja työllistämisestä työnantajille koituvista riskeistä mukaan lukien eläkkeelle- siirtymiset, onnettomuudet, vammautumisen, työttömyys, äitiyslomat ja niin edelleen. Ja ilman meidän väliintuloamme sosiaalivakuutusjärjestelmän täytyisi käsitellä samanaikaisesti usean eri työnantajan pienet vakuutusmaksut jokaiselle työntekijälle, mikä vain lisäisi byrokratiaa. Me virtaviivaistamme hallinnointiprosessia kaikille osapuolille, jolloin kustannukset pienenevät. Nyt työnantaja esimerkiksi maksaa palveluistamme noin viisi prosenttia työntekijän palkasta, kun sosiaaliturvatuki heidän työntekijöilleen nousisi 15 prosenttiin palkasta.

### Hyytiäinen

Mitkä ovat tulevaisuuden suunnitelmanne?

### Bernard Babel

Uskomme että voimme kaksinkertaistaa sopimustemme määrän, mutta me emme ehkä kasva yhtä nopeasti kuin mitä tapahtui kahtena viime vuonna. Tällä hetkellä joka kuukausi noin 50 uutta työnantajaa alkaa käyttää palvelujamme. Me työllistämme 10 virkailijaa – viisi heistä vammaista PRO-säätiön periaatteiden mukaisesti. Tarjoamamme palvelun vuoksi pystymme myös maksamaan työntekijöillemme ainakin vähimmäispalkan.

Monet kotitaloustyöntekijöiden työnantajat ovat itsekin ulkomaalaisia ja tietämättömiä paikallisista työnormeista. Aika ajoin paikallinen media raportoi pahimmista tapauksista, joissa kotitaloustyötä tekeviä on pidetty äärimmäisissä oloissa, ja rikot- tu työaika- tai vähimmäispalkkasää- döksiä.

### Hyytiäinen

Onko niin, että keksimääräinen koti- taloustyöntekijä on laitton maahan- muuttaja, nainen ja ulkomaalainen?

### Bernard Babel

Monet kotitaloustyötä tekevät ovat laittomia maahanmuuttajia, eikä heil- lä ole mitään sosiaaliturvaa. Elintulot eroavat suuresti. Yhdessä ääritapa- uksessa he työskentelevät vain jotain pari tuntia viikossa parantaakseen perheen tuloja ja toisessa ääritapa- uksessa he voivat elää työnantajien- sa kanssa ja ansaita yli 20 000 Sveit- sin frangia (noin 14 000 euroa) vuo- dessa. Mutta jälkimmäinen tapaus on harvinaisen: Geneven kantonissa on korkeintaan 200 ihmistä, jotka työskentelevät kokopäiväisesti koti- talouksissa.

### Hyytiäinen

Toimitte myös maahanmuuttajien pa- rissa, joilla ei ole säännöllistä oleske- luoikeutta. Voitteko mitenkään vaikut- taa heidän oikeudelliseen asemaan- sa?

### Bernard Babel

Ei millään muotoa, me emme tavoit- tele heidän statuksensa laillistamis- ta, mutta jotkut noista ihmisistä ovat asuneet täällä monia vuosia. Jos me saamme heidän vakuutuksensa maksetuiksi, heillä on ainakin jotain, mitä näyttää viranomaisille. He eivät



Bernard Babel

voi kuitenkaan saada esimerkiksi työttömyysavustusta, jos he menet- tävät työpaikkansa. Täällä Geneves- sä me pyrimme saattamaan laitto- masti maassa olevien lapset kouluun, koska mielestämme tällöin he integ- roituvat paremmin yhteiskuntaamme.

Genevessä on arviolta 15 000 – 20 000 työntekijää sosiaaliturvajärjes- telmän ulkopuolella ja suuri joukko heistä työskentelee kotitalouksissa. Tämä on yksi syy, miksi PRO-säätiö sai tehtäväkseen hallinnoida palvelu- setelijärjestelmää. Koko järjestelmä on pidettävä erillään julkisesta hallin- nosta, koska kerättyä tietoa on käsi- teltävä luottamuksellisesti. Me emme myöskään käsittele verotusasioita. Työntekijöiden on ilmoitettava vero- tulonsa itse – ainakin toistaiseksi.

### Hyytiäinen

Kansainvälisen työkonferenssin kesä- kuun istunnossa ILO:n on määrä kes- kustella mahdollisesta kansainvälises- tä sopimuksesta kotitaloustyönteki- jöille. Mitä te odotatte tällaiselta sopimukselta?

### Bernard Babel

ILO:n sopimuksen tulisi taata koti- taloustyöntekijöille ainakin kirjoitetun työsopimuksen, johon sisältyy vähim- mäisvaatimukset palkasta, lomista ja työajoista paikallisiin sopimuksiin pe- rustuen. Jokaisella maalla on omat lakinsa, joten voisi olla vaikeaa mää- ritellä kaikkia koskeva säädöstö. Kir- joitettu työsopimus olisi jo sinänsä suuri saavutus.

Kirsi Hyytiäinen



# Työelämän perusoikeudet kotiapulaisille Yhdysvalloissa

Amerikan ammattiliittojen keskusjärjestö AFL-CIO on käynyt vuosikymmeniä kampanjaa Yhdysvalloissa sen puolesta, että myös kotitaloustyöntekijöille myönnettäisiin työelämän perusoikeudet. Nyt kampanja alkaa tuottaa hedelmää, sillä New Yorkin osavaltio on muuttamassa työlainsäädäntöään niin, että se kattaa myös kotitalouksissa työskentelevät. New Yorkin avauksen uskotaan johtavan samanlaisiin lakimuutoksiin muissakin Yhdysvaltain osavaltioissa.

Yhdysvaltain väestölaskennan mukaan yhdysvaltalaiskodeissa työskentelee yli kaksi miljoonaa ihmistä. Tähän päivään mennessä näillä usein ylityöllistetyillä ja alipalkatuilla kotitaloustyöntekijöillä ei ole ollut edes oikeutta järjestäytyä ja ovat siksi yrittäneet roikkua ammattiliittojen takinliepeissä saadakseen harvoja oikeuksia puolustetuksi. Erityisen huolestuttavaa on, mitä tapahtuu kotitaloustyöntekijöille, kun he sairastuvat ja vanhenevat. Amerikan eläkeläisjärjestön, Amerikan vammaisjärjestön ja AFL-CIO:n yhdessä kokoaman raportin mukaan karkeasti puolet kotiapulaisista on kokopäivätyössä koko vuoden. He joutuvat turvautumaan sosiaalipuun kaks kertaa todennäköisemminkin kuin muut työntekijät. Vain harva heistä kuuluu sairausvakuutuksen piiriin ja yksi viidestä elää köyhyysrajan alapuolella.

Kansainvälisen palvelualojen työntekijäjärjestön SEIU:n mukaan 90 prosenttia kotiapulaisista on naisia ja heistä yksi neljästä hoitaa lapsia.

– Nämä ihmiset ovat sidottuja tärkeään työhön, jotta muilla on mahdollisuus mennä ulos ja elää. Heiltä itseltään on kielletty eläminen, sanoo New Yorkissa majaa pitävän kansalaisjärjestön Kotitaloustyöntekijöiden liiton DWU:n johtaja **Priscilla Goncales**.

## Poikkeuksia kotitaloustyölle

Yhdysvaltain kotitaloustyöntekijöitä koskevia työlakeja muutettiin edellisen kerran vuonna 1974, jolloin hyväksyttiin oikeudenmukaisia työnormeja määrittävä laki FLSA. Vanhuksille ja vammaisille kotiavun tarjoaminen jätettiin lain ulkopuolelle, koska sitä pidettiin liian tilapäisenä ja epämuodollisena tarvitakseen oikeudellista suojelua. Vuonna 2007 liittovaltion korkein oikeus määräsi, että FLSA:n mukaisia yli-



Kuva: Outrageous Acts for simple Justice

työ- ja vähimmäispalkkasäädöksiä ei tarvitse soveltaa myöskään kodeissa työskenteleviin terveydenhoitajiin.

Kotitaloustyöntekijöitä koskevia poikkeuksia on kirjattu muihinkin lakeihin. Kansallista järjestäytymisoikeutta koskevan laki NLRA ei koske kotitaloustyöntekijöitä, samoin kuin ei koske myöskään työsuojelu- ja työterveyslaki OSHA. Siviilioikeutta koskevat lait eivät nekään anna suojelua kotitaloustyöntekijöille.

Mutta asiat ovat alkaneet muuttua. Viisitoista Yhdysvaltain senaattoria lähetti viime kesänä avoimen kirjeen työministeri **Hilda Solisille** vaatien kotitaloustyöntekijöitä koskevan poikkeuksen poistamista laista ja liittovaltion vähimmäispalkka- ja ylityösäädösten ulottamista koskemaan myös kotitaloustyöntekijöitä. Solis, joka on itsekin maahanmuuttaneen kotitaloustyöntekijän tytär, on halukas hylkäämään poikkeussäädöksen pitäen sitä porsaanreikänä, joka pitäisi sulkea.

## New York avaa ovia

Voi vain arvata, miten nopeasti tämä tulee tapahtumaan. Kotitaloustyöntekijöiden ei ehkä tarvitse kuitenkaan odottaa, että kongressi muuttaa lakia. Muutos saattaa tapahtua jo osa-valtiossa.

New Yorkissa kattava kotitaloustyöntekijöiden oikeuksia koskeva laki on juuri menossa osavaltion senaatin käsittelyyn. Jos laki hyväksytään, se takaa taloudenhoitajille, lastenhoitajille ja hoitoapulaisille samat oikeudet kuin muillekin työntekijöille, kuten ylityökorvaukset yli 40 viikotunnista, yksi vapaa päivä 7-päiväisessä viikkokalenterissa, maksulliset loma- ja sairauspäivät ja tietyn irtisanomissuojan. Laki myös antaisi kotitaloustyöntekijöille oikeuden haastaa työnantaja oikeuteen, mikäli hän rikkoo työntekijän oikeuksia.

Laista on käyty keskustelua osavaltion senaatissa jo yli kuusi vuotta, ja kuvernööri on luvannut allekirjoittaa



Kuvat: Mujeres Unidas y Activas

## Samat työelämän perusoikeudet

Tammikuussa 2006 MUA:n kaltaiset ryhmät onnistuivat saamaan niin kutsutun lastenhoitajalain läpi Kalifornian osavaltion parlamentissa. Myös osavaltion senaatti hyväksyi lain, mutta Kalifornian kuvernööri käytti veto-oikeuttaan ja hylkäsi sen. Tällä kertaa Mecado uskoo että tilanne on toinen.

– Vuonna 2006 me kohdistimme huomionme vain ylityöhön ja sakkoihin työntekijöitä hyväksikäyttävälle työnantajille. Tällä kertaa me otamme samanlaisen kannan kuin mitä käytettiin New Yorkissa ja vaadimme kattavaa lakia oikeuksista. Uskomme, että tämä saa ihmiset he-

sa, jossa he päättivät muodostaa kansallisen kotitaloustyöntekijöiden yhteenliittymän NDWA:n omaksi äänitorvekseen ja herättääkseen huomiota vaatimuksilleen.

– Eri puolilla syntyy aloitteita ja paikallisia kampanjoja, mutta me haluamme luoda yhtenäisempiä kokonaisuuksia eikä vain keksiä pyörää joka kerta uudelleen, NDWA:n johtava organisaattori **Jill Shenker** sanoo.

Perusajatus NDWA:n takana oli, että kotitaloustyöntekijät yhdessä osavaltiossa voisivat ottaa oppia kotitalotovereiltaan toisessa osavaltiossa. Kotitaloustyöntekijöiden oikeuksia koskeva laki New Yorkissa on ensimmäinen osoitus siitä, kuinka vaikutusvaltainen lähestymistapa tämä voi olla. NDWA on myös mahdollistanut laajemman osallistumisen tarjoamalla yhteyksiä ja vaikuttamiskanavia.

– Me emme vain paikkaile työnormeja, me olemme rakentamassa sosiaalista liikettä, Shenker sanoo.

Alun perin 13 järjestön perustama NDWA on kasvanut nyt 30 järjestön yhteenliittymäksi ja on vain ajankysymys, milloin muut osavaltiot erityisesti Colorado, Illinois, Iowa, Maryland, New Hampshire, Oregon, Rhode Island ja Washington tarttuvat ajatukseen kotitaloustyöntekijöiden oikeuksia koskevan lain eteenpäin viemisestä.

– Me olemme todella innoissamme siitä, mitä virta tuo mukanaan. Kaikki katsovat nyt, mitä tapahtuu Albanyssa. Pian he kaikki katsovat, mitä tapahtuu Kaliforniassa, Gonzales DWU:sta toteaa.

Gary Humphreys

lain heti kun se saapuu hänen pöydälleen.

– Laki asettaa kotitaloustyöntekijät samalle viivalle kaikkien muiden kanssa, Gonzalez DWU:sta toteaa. Hän on yksi aktivisteista, joka on taistellut muutoksen puolesta lukuisia vuosia.

Gonzalez arvioi, että uudet lait lähetivät vahvan viestin työntekijöille siitä, että heidät on vihdoinkin tunnustettu ja että laki suojelee heitä.

– Laki lopettaa vuosikymmenten riiston, se antaa meille takaisin oman arvontunnon ja itsekunnioituksen, sanoo **Patricia Fancois**, lastenhoitaja, joka vietti kuusi ja puoli vuotta hoitaen varakkaan manhattanilaisperheen tytärtä kunnes hänet erotettiin joulukuussa 2008 erään kiistan jälkeen.

Eikä lain vaikutus rajoitu vain New Yorkiin. Mujeres Unidas y Activas järjestön MUA:n johtaja **Andrea Cristina Mecado** San Franciscosta sanoo, että New Yorkin kampanjan innoittamana MUA on päättänyt käynnistää vastaavan kampanjan Kaliforniassa.

– Tänä vuonna teemme valmistelut kotitaloustyöntekijöiden tukemiseksi osavaltiotasolla ja toivomme, että pääsemme käynnistämään kampanjan lainsäädännön muuttamiseksi ensi vuonna, hän kertoo.

räämään, hän arvioi.

Suurin muutos sitten vuoden 2006 lienee se, että ruohonjuuritason kotitaloustyöntekijöiden liike Yhdysvalloissa on järjestäytyneet. Kotitaloustyöntekijät eivät voi muodostaa ammattiliittoja, mutta mikään ei estä heitä perustamasta osuuskuntia ja kansalaisjärjestöjä voidakseen vaihtaa tietoja ja kehittää strategioita. Ja tämä on juuri sitä mitä ne ovat tekemässä.

Kesäkuussa 2007 pieni ryhmä kotitaloustyöntekijöitä järjesti yhteisen kokoontumisen Atlantassa Georgias-



Kuva: Map Foundation



# Kiinalaiset työntekijät globaaleissa tuotantoketjuissa Euroopassa

Kiinalaisten työntekijöiden kohtelu nostattaa aika ajoin otsikoita niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. ILO selvitti, miten laillisesti ja laittomasti maahan tulleita kiinalaisia työntekijöitä kohdellaan Ranskassa, Italiassa ja Britanniassa ja miten Kiina ja Eurooppa pystyvät estämään laittomaan siirtolaisuuteen liittyvää ihmiskauppaa.

**ILO:n tuore raportti *Concealed chains: Labour exploitation and Chinese migrants in Europe*** tutkii työn perässä Eurooppaan tulleiden kiinalaisten taloudellista ja oikeudellista asemaa sekä laittoman siirtolaisuuden mukanaan tuomia ongelmia. Raportissa selvitetään myös, miten Kiina ja siirtolaisia vastaanottavat maat Euroopassa voisivat ratkaista ongelmia työmarkkinoiden paremman säätelyn ja valvonnan avulla. Tutkimus toteutettiin osana ILO:n ja Kiinan hallituksen yhteistä teknisen avun ohjelmaa, joka tähtää siirtolaisuuteen liittyvän ihmiskaupan ehkäisyyn.

Kirjassa selvitetään koko siirtolaisuusprosessia Kiinan ja Euroopan välillä: syitä matkaan lähtöön, siirtolaisten työoloja vastaanottajamaassa ja työoloihin vaikuttavia tekijöitä. Erityishuomio kiinnitetään laittomasti maahantulleisiin kiinalaisiin, joilla riski tulla hyväksikäytetyksi on suuri. Tutkimuksen kohteena olivat kiinalaiset maahanmuuttajat Ranskassa, Italiassa ja Britanniassa.

Kirjan otsikko *Concealed chain* (Näkymättömät kahleet) viittaa ihmiskauppaan liittyviin pakkokeinoihin, salakuljettajiin ja työnantajiin, jotka kahlitsevat kiinalaisia työntekijöitä epäinhimillisiin elin- ja työoloihin sekä myös välittäjäketjuihin, jotka ylläpitävät hyväksikäytettäviä työsuhdekäytäntöjä.

Laittomat kiinalaiset maahanmuuttajat maksavat korkean hinnan matkastaan. Päästäkseen lähtemään maasta monet heistä – arviolta puolet lähtijöistä – kääntyvät ensimmäisenä linkkinä niin sanotun ”käärmeenpään” puoleen, ja tulevat siten sidotuksi järjestäytyneen rikollisuuden kahleisiin. Pian he löytävät itsensä tarrautuneina monenlaiseen taloudellisten ja sosiaalisten pakkokeinojen verkkoon, mikä tekee heidät erityisen haavoittuviksi hyväksikäytölle Euroopassa.

Heidän tilannettaan pahentaa vielä

se, että usein kielitaidottomana ja laittomasti maahan tulleina he eivät pysty hankkimaan tietoa tai apua.

Rahoittaakseen matkansa useimmat olivat ottaneet ison velan, jonka takaisin maksuun heiltä menee vuosia. Siksi useimmilla kiinalaisilla työntekijöillä on vähän tai ei lainkaan mahdollisuuksia neuvotella työnantajensa kanssa työoloista, työpalkoista, sosiaaliturvasta tai muistakaan työntekijöille normaalisti kuuluvista työelämän perusoikeuksista. Jos he tai heidän perheensä sairastuu, he tavallisesti joutuvat maksamaan kustannukset itse.

Useimmat laittomat siirtolaiset työskentelevät kiinalaisyhteisöissä eristettynä vastaanottajamaan kulttuurista ja yhteiskunnasta.

Kiinalaisiin työntekijöihin kohdistuva hyväksikäyttö on ILO:n raportin mukaan osa kehittyneitä harmaata taloutta, joka on tunkeutunut niin viralliseen kuin epäviralliseenkin talouteen. Esimerkiksi tekstiilialalla alihankintasopimukset ja kova kilpailu alihankkijoiden kesken näyttävät lisäävän työntekijöiden hyväksikäyttöä.

Poliisin ja työsuojelutarkastajien yritykset suojella laittoman työvoiman oikeuksia ovat osoittautuneet pääosin tehottomiksi, koska monet työnantajat pyrkivät tietoisesti välttämään tarkastuksia esimerkiksi siirtämällä tuotantoja työntekijöiden koteihin. Lukuisista alihankkijoista koostuva monimutkainen järjestelmä ja erilaiset hankkijoiden tasot antavat työnantajille mahdollisuuden välttää vastuitaan. Lainvalvontaviranomaisten – sekä

Kiinassa että Kiinan ulkopuolella – on lähes mahdotonta jäljittää ne tahot, jotka tarkkaan ottaen ovat vastuussa työntekijöiden hyväksikäytöstä.

ILO:n raportti muistuttaa, että hyväksikäytettyjen siirtolaisten suojeleminen on ensiarvoisen tärkeää, kun taistellaan ihmiskauppaa ja pakkotyötä vastaan, samoin ihmiskauppaa ehkäisevät toimet.

Tutkimuksen kohteina olleet maat Ranska, Italia ja Britannia ovat kaikki sitoutuneet kansainvälisellä tasolla edistämään yleistä oikeudellista perustaa ihmiskauppaan, pakkotyöhön ja laittomaan siirtolaisuuteen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi. Kukin maa on myös hiljattain muuttanut lainsäädäntöään ja tehnyt muita merkittäviä toimia ihmiskaupan ehkäisemiseksi ja siihen syyllistyneiden saattamiseksi oikeuden eteen. Tulevaisuus näyttää, miten tehokkaita nämä toimet tulevat olemaan käytännössä.

Gao Yun



Kuva: M. Crozet/ILO

# ILOlta suositus hiv/aidsista työpaikoilla

Kuva: M. Crozet/ILO



**Kansainvälisen työkonferenssin on määrä antaa kesäkuussa uusi kansainvälinen suositus, jonka avulla hiv-tartuntojen ja aidsiin sairastumisen vaikutuksia työpaikoilla voitaisiin lieventää ja hallita. Tavoitteena on, että suositus kattaisi kaikki alat niin virallisessa kuin epävirallisessakin taloudessa ja koskettaisi kaikkia työntekijöitä, ovat he sitten työssä, työnhaussa, työttöminä tai ammatillisessa koulutuksessa.**

Vuonna 2007 ILO:n hallintoneuvosto teki päätöksen sisällyttää aidsia työpaikoilla koskevan suosituksen valmistelu Kansainvälisen työkonferenssin esityslistalle. Hallintoneuvosto katsoi, että uutta suositusta tarvittiin estämään hiv-tartunnan saaneiden syrjintä ja leimautuminen työpaikoilla ja lisäämään yhteistyötä aidsepidemian torjumiseksi kansainvälisellä ja kansallisella tasolla.

Uuden suosituksen toivottiin myös vahvistavan ILO:n hallintoneuvoston vuonna 2001 hyväksymän aidsia työpaikoilla koskevan ohjeistuksen vaikutuksia. Ohjeistuksen oli valmistellut laaja kolmikantainen asiantuntijaryhmä.

Tähän mennessä lähes 60 miljoonaa ihmistä on saanut hiv-tartunnan ja 25 miljoonaa on kuollut hi-virukseen liittyviin sairauksiin. Tälläkin hetkellä yli 33 miljoonaa ihmistä eri puolilla maailmaa elää hi-viruksen kanssa.

Viime vuosina aids-potilaiden hoitoon pääsystä on tapahtunut merkittävää edistystä. Vuoden 2008 lopus-

sa yli 4,7 miljoonaa aids-potilasta sai hoitoa. Vaikka hi-virukseen ei ole olemassa parannuskeinoja, aikainen hoitoonpääsy ja jatkuva lääkehoito voivat pysäyttää taudin etenemisen, jolloin hiv-tartunnan saanut voi jatkaa normaalia elämäänsä ja käydä työssä. Silti tarvitaan jatkuvasti laajamittaisia ponnistuksia epidemian pysäyttämiseksi. Uusien hiv-tartuntojen määrä tuo jatkuvasti lisää ihmisiä hoitoon – jokaista kahta hoidon aloittanutta kohti toiset viisi saavat virus-tartunnan.

Yli 90 prosenttia hivin kanssa elävistä on nuoria ja aikuisia parhaassa työiässään. Jos he menettävät elinmahdollisuutensa hiv-tartunnan seurauksena, he vaarantavat pääsytensä hoitoon ja mahdollisuutensa elättää perhettään. Epidemia vaikuttaa kielteisesti myös yrityksiin, joiden tuottavuus kärsii, kun koulutettu työvoima menetetään hiv-tartuntojen vuoksi.

**Miksi uutta suositusta tarvitaan?**  
ILO:n aids-ohjeistus tarjoaa raamit, jon-

ka varassa ILO:n kolmikantakumppanit ovat voineet rakentaa omaa kansallista ohjelmaansa aidsin hallitsemiseksi työpaikoilla. Ohjeistuksen periaatteet on menestyksellisesti hyväksytty monissa maissa eri puolilla maailmaa ja se on käännetty tähän mennessä 57 eri kielelle.

ILO:n ohjeistus on kuitenkin johtanut hyvin erilaisiin aidsia työpaikoilla käsitteleviin ohjelmiin kansallisella tasolla. Ohjeistus ei myöskään pakota ILO:n kolmikantakumppaneita toteuttamaan sen sisältämiä periaatteita, vaan niiden käyttöönotto on ollut kunkin jäsenvaltion omassa harkinnassa.

Uusi kansainvälinen suositus tulee vahvistamaan ohjeistuksen vaikutusta, koska se antaa ohjeistuksen periaatteille suurempaa voimaa ja näkyvyyttä. Lisäksi suosituksen hyväksymisen jälkeen jokaista jäsenvaltiota vaaditaan ILO:n peruskirjan mukaisesti määrittelemään, mihin toimiin se ryhtyy panakseen suosituksen täytäntöön.

Suositus tulee edistämään hiv/aids-ohjelmien kehittämistä työpaikoilla niissä maissa, joissa tällaisia ei vielä ole. Se tulee edistämään yhteistyötä ja vastuiden jakamista kansallisella tasolla julkisten, yksityisten ja kansalaisyhteisöjen toimijoiden välillä. Kansainvälisenä työelämän suosituksena se olisi myös sovellettavissa kunkin jäsenvaltion erityisoloihin ja erityistarpeisiin.

## Haasteita selvitysprosessin aikana

Suosituksista on valmisteltu ILO:n peruskirjan mukaisessa kaksoiskeskusteluprosessissa. Vuonna 2008 julkaistiin aidsista työn maailmassa raportti IV, joka tarjosi maailmanlaajuisen katsauksen aidsin vastaisista toimista ILO:n eri jäsenvaltioissa. Raportin mukaan ILO:n 183:sta jäsenvaltiosta 169 oli käynnistänyt joitain aidsin vastaisia toimia.

Raportti IV laski perustan suosituksesta käydylle ensimmäiselle keskustelulle Kansainvälisen työkonferenssin 98. istunnossa kesäkuussa 2009. Keskustelu käytiin hiv/aids ja työnmaailma -komiteassa ja siihen otti



osaa 79 hallituksen jäsentä, 27 työnantajajäsentä ja 42 työntekijäjäsentä. Suositustekstin ensimmäiseen luonnokseen tehtiin lähes 300 muutosesitystä joukosta ihmisoikeuksien peruskysymyksiä. Luonnostekstistä saavutettiin kuitenkin laaja yksimielisyys.

Luonnostekstiin sisältyi laaja joukko sovelluksia kattaen kaikki työntekijät missä tahansa työssä tai ammatissa, työskentelivät he sitten virallisessa tai epävirallisessa taloudessa. Suosituksen haluttiin kattavan myös ammatillisessa koulutuksessa olevat, vapaaehtoistyöntekijät, työnetsijät ja työnhakijat, irtisanotut työntekijät sekä henkilöt asevoimissa ja muissa vastaavissa palvelutehtävissä.

Suosituksella ei pidä kieltää työhön pääsyä todellisen tai epäillyn hiv-tartunnan vuoksi. Hiv-tartunta ei ole myöskään työn irtisanomisen perusta ja työntekijän tulisi voida jatkaa työtään niin kauan kuin se on järkevin edellytyksin mahdollista.

Luonnostekstissä myös kehoitetaan kehittämään ja toteuttamaan kokonaisvaltaisia työpaikkakoulutusohjelmia ja kampanjoja, edistämään vapaaehtoisuutta konsultointia ja testausta. Esimerkiksi kun jonkun säännöllistä työtä tekevän työntekijän hiv-tartunta havaitaan, heidät tulisi päästä hoitoon ajoissa, jotta heidän mahdollisuuksiaan pysyä terveenä ja työkykyisinä voitaisiin lisätä.

Suositukselluonnoksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi myös kehittää keinoja lievittää epidemian vaikutuksia ja parantaa hiv-tartunnan kanssa elävien ihmisten elämänlaatua sekä varmistaa, että kaikilla olisi vapaa pääsy hoitoon. Teksti kehottaa vahvistamaan myös julkisia terveyspalveluja.

Luonnostekstiin sisältyy lisäksi osia, jotka käsittelevät erityisryhmien kohtelua. Näitä ovat muun muassa lapset ja nuoret, siirtotyöläiset ja henkilöt ammatillisessa koulutuksessa.

Toinen kolmikantakomiteakeskustelu käydään Kansainvälisen työkonferenssin 99. istunnossa kesäkuussa 2010, jolloin uusi suositus odotetaan hyväksyttävän vaadittavalla kahden kolmasosan enemmistöllä. ■

## Uutta tietoa päivähoitojärjestelyistä työpaikoilla



Kuva: M. Crozet/ILCO

**ILOn tuoreen** tutkimuksen mukaan asianmukaisen lastenhoidon puute haittaa paitsi työssäkäyviä vanhempia myös työnantajia ja yhteisöjä kokonaisuudessaan. Lastenhoidon ongelmat voivat vaikuttaa esimerkiksi naisten työssäkäyntiin ja sukupuolten tasa-arvoon työelämässä. Työn tuottavuus ja taloudellinen kehitys voi häiriytyä samoin kuin lapsen kehitys ja perheen ja koko yhteisön hyvinvointi.

Raportissa *Workplace solutions for children* on selvitetty, miten eri maissa on etsitty ratkaisuja lastenhoito-ongelmiin työpaikkojen avulla. Mukana tutkimuksessa oli kymmenen maata; Ranska, Unkari, Britannia ja Yhdysvallat sekä Chile, Intia, Kenia, Etelä-

Afrikka ja Thaimaa. Raportti sisältää selvityksiä lastenhoidon politiikasta ja käytännöistä eri maissa sekä tapauskohtaisia esimerkkejä työpaikoilta, joiden kirjo kattaa Kenian suurtiloista tietoteknologiayrityksiin Intiassa.

Kansallisten lastenhoito-ohjelmien perusteiden tarkastelu ja esimerkit työpaikkakohtaisista ohjelmista tarjoavat sisäkuvan siihen, miten ja miksi eri osapuolet ovat yhdistäneet voimansa ja kehittäneet ratkaisuja työntekijöiden auttamiseksi lastenhoito-ongelmissa. Vaikka työnantajan rooli on tärkeä, muut osapuolet kuten ammattiliitot, kansalaisjärjestöt ja lastenhoitoon erikoistuneet organisaatiot ja julkinen valta ovat yhä enemmän tulossa mukaan työpaikkasidokseen lastenhoito-ohjelmiin.

Raportissa selvitetään myös, miten eri työpaikkaratkaisuilla on autettu työntekijöitä alle kouluikäisten ja kouluikäisten lasten hoidossa käyttäen neljää ei toteutusmallia: yritys tai yrityksen toimitilat, yhdistettynä kunnallisiin palveluihin, rahoitustukea ja neuvoja sekä käyttäen ulkopuolisia palveluntarjoajia.



*ILOn raportin Workplace solutions for childcare ovat koonneet ja toimittaneet Catherine Hein ja Naomi Cassirer*

# Yrittäjä-äidit pohtivat Kanadassa, miten yhdistää työ ja perhe-elämä

Kanadalaisen liikepankin CIBC:n mukaan runsaan 15 viime vuoden aikana itsensä työllistävien naisten määrä on Kanadassa kasvanut yli 50 prosentilla. Tänä vuonna noin miljoona kanadalaisista naista omistaa pienen tai keskisuuren yrityksen tai on itsenäinen ammatinharjoittaja. Kanadassa yrittäjä-äidit ovat liittyneet yhteen oppiakseen paremmin selviytymään työn ja perhe-elämän karikoista.

**M**ikäli nykyinen suuntaus jatkuu, yhä useampi äiti tekee työtä kotoa käsin voidakseen paremmin tasapainoilla työn ja perhe-elämän välillä. Naiset kaipaavat joustavuutta riippumatta heidän työtehtävistään.

Naisilla on monenlaista hyötyä työskennellä kotona. He voivat valita työaikansa, pitää vapaapäiviä kysymättä keneltäkään lupaa silloin, kun lapsi on sairas. He voivat nauttia pidemmistä loma-ajoista, välttää tuhlamasta tunteja liikenteessä tai julkisissa kulkuneuvoissa ja ennen kaikkea he ovat oman työnsä johtajia.

– Naisjuristit tekevät usein pitkiä työpäiviä ja turhautuvat, kun he eivät voi viettää aikaa perheittensä kanssa, sanoo Quebecissa hyvin tunnettu blogisti **Christine Simard**, joka on kiinnostunut yrittäjä-äitien liikkeestä.

Naisten kotona työskentelyä on osittain kannustanut Quebecin hallituksen 2006 tekemät parannukset vanhempainvakuutusjärjestelmään. Vanhempainrahan kokonaisviikkomäärän voi ottaa yksi tai molemmat vanhemmat tai he voivat jakaa ne keskenään miten katsovat parhaakseen. Vanhemmat voivat ottaa nämä viikot myös samanaikaisesti.

– Quebecissa yrittäjä-äidit ovat kaikki päättäväisiä, riippumattomia naisia, jotka haluavat saavuttaa tasapainon työn ja perhe-elämän välillä, Quebecissä juuri käynnistyneen yrittäjä-äitien yhdistyksen perustaja **Valérie Hains** sanoo.

– On aina pidettävä mielessä se, että et tarvitse vain rohkeutta ja määrätietoisuutta perustaa yritys, vaan tarvitset myös oikeanlaisen ympäristön, esimerkiksi kumppanin, joka voi maksaa laskut, kun äiti käynnistää yrityksensä, Hains lisää.

## Yhdistys syntyy

Hains on neljän tytön äiti. Kahden ensimmäisen lapsensa jälkeen hän päätti jäädä kotiäidiksi. Kouluttajien kouluttajana hänellä ei ollut paljon aikaa kenttätöihin, mutta jatkoi silti kirjoittamista. Eräänä päivänä hän päätti avata oman kustannusyhtiön. Tehdessään tutkimustyötään hän törmäsi yrittäjä-äitien sivustoon ([www.entrepreneurialmoms.org](http://www.entrepreneurialmoms.org)) Ontariossa sekä muihin ryhmiin Ranskassa ja Yhdysvalloissa, jotka tarjosivat palveluja ja tukea yrittäjä-äideille.

Mitään vastaavaa hän ei löytänyt Quebecista, joten hän lyöttäytyi yhteen kahden muun yrittäjä-äidin, **Mona Duplessisin** ja **Audrey Martineau** kanssa ja perusti oman internetissä toimivan yhdistyksen [www.mamentrepreneures.com](http://www.mamentrepreneures.com). Mona Duplessis työskentelee itsenäisenä ammatinharjoittajana tietoliikenne- ja teknologia-alalla ja Audrey Martineau omistaa äidin ja lasten vaatteiden erikoisliikkeen.

Hains, Dublessis ja Martineau päättivät tarjota palvelujaan internetin ja muiden sosiaalisten medioiden kautta, sekä pitää työpajoja, konferensseja ja muita epävirallisia kohtaamisia edistääkseen yhteydenpitoa. He kaikki työskentelevät kotoa käsin, mutta arvostavat korkeasti osallistumistaan sosiaalisessa mediassa.

– Me olemme Twitterissä ja Facebookissa. Meidän on oltava mukana ajan ilmiöissä. Internet yksistään avaa kokonaan uudet markkinat meille ja yrityksille ylipäättäen. Sillä on monia etuja: alhaiset kustannukset – ei esimerkiksi synny kustannuksia ”todellisen” toimiston ylläpitämisestä – paljon laajemmat markkinat, koska media on kansainvälinen. Suoraa yhteyttä yhteisöihin ja ihmisiin, jotka myyvät tuotteitaan, ei rajoita enää mikään – voit myydä samalla kun nuket, Hains selvittää.

– On tärkeää sisällyttää sosiaalinen media globaaliin yritysstrategiaan. Naisyrittäjillä on kaikki mahdollisuudet löytää asiakkaita sosiaalisen median kautta. He voivat lisätä myyntiään ja jopa asiakassopimuksiaan, **Karima-Catherine Coudiam** sanoo. Hän on yrittäjä-äiti ja internetmarkkinoitiin ja sosiaaliseen mediaan erikoistuneen Three Angels -yrityksen perustaja.

*Mashable*-verkkolehden mukaan naiset ovat hyvin aktiivisia sosiaalisessa mediassa, jopa aktiivisempia kuin miehet monilla sosiaalisen median sivustoilla.

– Naisille sosiaalinen media edustaa mahdollisuutta johtaa ja osallistua muutokseen, kehittää innovaatioita ja rakentaa suhteita eri aloilla paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, lehti toteaa.

## Työn ja perheen yhteensovittaminen

Yrittäjä-äiti teema on hyvin suosittu aihe internetissä bloggaavien äitien kuten Christine Simardin keskuudes-



Yrittäjä-äidit *Mona Duplessis*, *Audrey Martineau* ja *Valérie Hains* perustivat internetissä toimivan yhdistyksen [www.mamentrepreneures.com](http://www.mamentrepreneures.com)



sa. Simard on kahden lapsen äiti ja käy kokopäivätyössä. Blogissaan mmamia.com hän ottaa vahvasti kantaa äidin roolin muutokseen yhteiskunnassa sekä työn ja perheen yhteensovittamiseen.

Simardin mukaan yrittäjä-äitiliike alkoi muissa maissa siitä yksinkertaisesta syystä, että puuttui keinoja työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Lastenhoitajat ovat liian kalliita, kaupunkikeskukset liian kaukana lähiöistä ja niin edelleen. Erilaiset liikkeet ovat kehittyneet kunkin maan kulttuurien ja arvojen mukaisesti.

– Quebecissa ajatus siitä, että 'työtä pitää tehdä millä hinnalla hyvänsä' pitää yhä otettaan monilla yritysaloilla. Toisaalta yhä useammat ja useammat yritykset ovat aukenemassa ajatukselle työn ja perheen yhteensovittamisesta. Luulen että meidän on mentävä vielä kauemmas ajattelussamme: Quebecin työkulttuurin on muututtava. Me olemme risteyksessä – tämä ei ole enää naisten taistelu, tämä koskee koko yhteisöä, Simard pohtii.

Quebecin yrittäjänäisten verkoston puheenjohtaja **Nicole Beaudoin** arvioi, että uuden naissukupolven myötä työkulttuurikin tulee muuttumaan.

– Tämä on sukupolvi, joka haluaa elää ja nauttia tasapainoisesta elämästä, hän sanoo.

### **Yrittäjä-äitiliike leviää myös Yhdysvalloissa**

Myös Yhdysvalloissa yrittäjä-äitiliikkeestä on tulossa hyvin suosittu. Määrätietoiset naiset ovat muodostaneet komiteoita ja järjestäneet tapahtumia ja työpajoja. Ensimmäinen yrittäjä-äitiyhdistys syntyi Phoenixissa Arizonassa ja pitää nyt päämajaansa Dallasissa, Texasissa. Se on perustamassa lisää alueellisia toimistoja muihin osiin maata.

Quebecista yrittäjä-äitiliike on levinnyt Ontarioon ja muihin osiin Kanadaa. Liikkeen äänenkannattaja **The Mompreneur** ja internetsivusto themompreneurs.com tarjoavat välineitä ja tukea yrittäjä-äideille. Kansainvälinen yhdistys Entrepreneurial Moms International alkoi Kanadassa ja sillä on nyt toimistoja Ottawassa, Edmontonissa ja Calgaryssa.

*Lavinia Botez*



## **Työn maailma ja Suomi**

Teksti: Marketta Ollikainen

### **Suomen valtuuskunta Kansainväliseen työkonferenssiin**

**Valtioneuvosto on 22. huhtikuuta pitämässään yleisistunnossa asettanut valtuuskunnan Genevessä 2. – 18. kesäkuuta pidettävään Kansainvälisen työjärjestön ILO:n työkonferenssin 99. istuntoon. Valtuuskuntaan nimettiin seuraavat valtuutetut ja heidän varajäsenensä sekä neuvonantajat:**

#### **Hallituksen edustajat**

hallitusneuvos Raila KANGASPERKO, Työ- ja elinkeinoministeriö  
neuvotteleva virkamies Stina MODEEN, Työ- ja elinkeinoministeriö

#### **hallituksen edustajien varajäsenet**

pysyvän edustajan sijainen Pekka METSO, Suomen pysyvä edustusto Genevessä  
ulkoasiainsihteri Ville LAHELMA, Suomen pysyvä edustusto Genevessä

#### **Työnantajavaltuutettu**

asiantuntija Anu SAJAVAARA, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

#### **työnantajavaravaltuutettu**

asiantuntija Simopekka KOIVU, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

#### **Työntekijävaltuutettu**

johtaja Marjaana VALKONEN, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

#### **työntekijävaravaltuutettu**

sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija Riitta TYÖLÄJÄRVI, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

#### **Hallituksen edustajien neuvonantajat**

vanhempi hallitussihteri Liisa SAASTAMOINEN, Työ- ja elinkeinoministeriö  
lääkintöneuvos Asko AALTO, Sosiaali- ja terveysministeriö  
vanhempi hallitussihteri Päivi KANTANEN, Työ- ja elinkeinoministeriö  
hallinnollinen ulkoasiainsihteri Liisa USCHANOV-ESKELINEN, Ulkoasiainministeriö

#### **Työnantajavaltuutetun neuvonantajat**

asiantuntija Hanna HOVI, Elinkeinoelämän keskusliitto EK  
asiantuntija Kari KAUKINEN, Elinkeinoelämän keskusliitto EK  
asiantuntija Simo PINOMAA, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

#### **Työntekijävaltuutetun neuvonantajat**

kansainvälisten asioiden asiantuntija Katja LEHTO-KOMULAINEN, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.  
ekonomisti Ville KOPRA, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.  
kansainvälisten asioiden asiamies Liisa FOLKERSMA, Akava ry.

Vuosittain kokoontuva Kansainvälinen työkonferenssi on ILO:n korkein päätävä elin, joka hyväksyy muun muassa ILO:n kansainväliset yleissopimukset ja suositukset sekä päättää järjestön ohjelmista ja talousarviosta ILO:n hallintoneuvoston työkonferenssille antamien esitysten pohjalta.

Tänä vuonna työkonferenssin esityslistalla on strateginen keskustelu työllisyydestä, hiv-tartuntoja ja aidsin vaikutuksia työpaikoilla koskeva suositus sekä ensimmäinen keskustelu mahdollisesta kotitaloustyöntekijöiden työoloja koskevasta sopimuksesta.

Työministeri **Anni Sinnemäen** on määrää osallistua konferenssiin 14. – 15. kesäkuuta. Konferenssiin osallistuu myös eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan edustajia. ■



## ILOn työllisyysraportti Työttömyys ennätyslukuissa vuonna 2009

**Vuonna 2009** työttömien määrä maapallolla nousi jälleen ennätyslukuihin lähes 212 miljoonaan. Vuodesta 2007, ennen nykyisen maailmanlaajuisen taluskriisin puhkeamista, työttömien määrä oli kasvanut ennätysmäisellä 34 miljoonalla.

Tiedot käyvät ilmi ILO:n tuoreesta työllisyyskatsauksesta *Global Employment Trends*, jossa järjestö arvioi vuosittain työllisyyden maailmanlaajuisista kehityksiä.

ILO arvioi raportissaan IMF:n talousennusteisiin perustuen, että globaali työttömyys pysyy korkeana myös vuoden 2010 aikana. Kehittyneissä talouksissa ja Euroopan unionissa työttömien määrän odotetaan lisääntyvän kolmella miljoonalla, kun muilla alueilla sen odotetaan pysyvän nykyisellä tasolla tai hieman laskevan.

Kehittyneissä talouksissa ja EU-maissa työttömyysprosentti nousi viime vuonna 8,4 prosenttiin kun se vuonna 2008 oli 6,0 prosenttia ja 5,7 prosenttia vuonna 2007. Yksistään viime vuonna alueella työttömien määrä kasvoi lähes 12 miljoonalla. Eniten työpaikkoja katosi teollisuudesta.

Pohjois-Afrikassa työttömyysaste nousi viime vuonna 10,5 prosenttiin kun se Saharan eteläpuolisessa Afrikassa arvioitiin olevan 8,2 prosenttia. Työttömyyden odotetaan myös pysyvän näissä luvissa vuonna 2010.

Lähi-idän alueella työttömyysluvut eivät ole muuttuneet merkittävästi vuoden 2007 jälkeen ollen 9,3 prosenttia, eikä muutosta odoteta tapahtuvan myöskään vuonna 2010. Maailmanlaajuisen taluskriisin uskotaan kuitenkin lisäneiden alueella köyhien määrää ja epävarmoja työsuhteita.

Latinalaisessa Amerikassa ja Karibian alueella työttömyys nousi viime vuonna 8,2 prosenttiin edellisen vuoden 7 prosentista. Lievää työttömyyden kasvua arvioidaan tapahtuneen myös Itä-Aasiassa, jossa työttömyysaste ennen maailmanlaajuisia taluskriisiä oli vain 3,8 prosenttia. Vuonna 2008 työttömyys kasvoi alueella 3,8 prosenttiin ja viime vuonna 4,4 prosenttiin.

Kaakkois-Aasiassa ja Tyynen meren alueella ILO arvioi työttömyyden nousseen vuodesta 2007 noin 0,2 prosent-



Kuva: M. Crozet/ILO

tiyksikköä ollen 5,6 prosenttia vuonna 2009.

Pahiten ILO arvioi taluskriisin koetelleen Keski- ja Itä-Eurooppaa, jossa työttömyys kasvoi 10,3 prosenttiin vuonna 2009, kun se vuonna 2007 oli 8,3 prosenttia.

ILOn raportti kiinnittää huomiota erityisesti nuorten työttömyyteen, joka on kasvanut vuoden 2007 jälkeen maailmanlaajuisesti noin 10,2 miljoonalla.

– Joka vuosi globaaleille työmarkkinoille tulee 45 miljoonaa uutta työnhakijaa. Siksi elvytystoimet pitää kohdistaa työpaikkojen luomiseen erityisesti nuorille, jotka astuvat työmarkkinoille ensimmäisen kerran, ILO:n pääjohtaja **Juan Somavia** muistutti raportin julkistamistilaisuudessa.

Somavia myös peräsi maailman johtajilta samanlaista päättäväisyyttä työpaikkojen luomisessa ja pelastamisessa, kuin mitä he ovat osoittaneet pankkien pelastamisessa. ■

## Liike-elämän johto ILO:n linjoilla Davosissa

ILOn pääjohtaja **Juan Somavia** on kiittänyt maailman liike-elämän johtajia niiden antamasta tuesta ILO:n pyrkimyksillä sisällyttää ihmisarvoinen työ elvytystoimiin, joita tarvitaan maailmanlaajuisesta taluskriisistä toipumiseksi.

– Meidän on kohdistettava huomio työpaikkoja luovaan elvytystoimiin. Meidän on myös vahvistettava kansainvälisen kaupan roolia kasvun ja kehityksen moottorina. Hyöty tästä kaikesta tulee olemaan sitä suurempi, mitä paremmin pystymme yhdistämään elvytystoimet johdonmukaisiin työllisyys- ja sosiaaliohjelmiin, Somavia totesi puhuessaan

Maailman talusfoorumin liike-elämän johtajista koostuvan korkean tason neuvoston IBC:n äskettäin Davosissa pidetyssä kokouksessa.

Kokouksen päätteeksi antamassaan julkilausumassa liike-elämän johtajat kehottivat hallituksia toteuttamaan korkean tason konferensseissa kuten äskettäin G20 maiden huippukokouksessa Pittsburghissa antamia sitoumuksia ja antoivat tukensa tarpeelle ”ryhtyä toimiin ihmisarvoisen työn asettamiseksi elvytystoimien keskiöön”, kuten ILO on painottanut. ■